

Melina Mercouri: Actriță, om politic și promotoare a culturii (1920-1994)

Actriță și om politic de origine greacă, Melina Mercouri a pus pasiune în tot ce a făcut: a încântat publicul de teatru și film cu grația sa în prima parte a vieții, a luptat împotriva juntei fasciste care a preluat controlul asupra Greciei în 1967 și a militat pentru protecția și promovarea culturii din postura de om politic.

Melina Mercouri a fost o actriță de teatru celebră în Grecia, înainte de a deveni vedetă internațională de cinema, recompensată pentru interpretarea sa din filmul „Niciodată duminică”. A devenit interesată de politică în 1967, când a avut loc o lovitură de stat în Grecia, și și-a petrecut anii următori militând în lumea întreagă pentru îndepărtarea de la putere a juntei coloneilor. Odată restaurată democrația, în 1974, Mercouri s-a reîntors în țara natală pentru a începe o carieră politică. A fost ministrul culturii cu cel mai lung mandat din Grecia, iar în calitate de promotoare a culturii elene și europene a obținut multe succese, cel mai notabil fiind crearea inițiativei „Capitala culturală europeană”.

Născută la data de 18 octombrie 1920, într-o familie ateniană prestigioasă, Maria Amalia „Melina” Mercouri părea destinată politicii, ca tatăl său, Stamatis Mercouris (ministru din partea partidului Stânga Democratică Unită) și ca bunicul său, Spyros Mercouris (primar al Atenei). Lucrurile se vor întâmpla exact așa, dar va fi nevoie de aproape patru decenii pentru ca Melina Mercouri să se implice în politică, jucând un rol important în lupta împotriva regimului militar instaurat în Grecia ca urmare a loviturii de stat din 1967.

Înainte de a se orienta către politică, Melina Mercouri a fost una dintre cele mai celebre actrițe din Grecia. A absolvit școala de teatru în 1944 și a urcat pe scena Teatrului Național interpretând rolul Electra din piesa lui Eugene O'Neill „Din jale se întrupează Electra”. Consacrarea i-a adus-o în 1949 personajul Blanche Dubois din piesa lui Tennessee Williams „Un tramvai numit dorință”. La scurt timp după aceea, a plecat la Paris, unde a trăit și jucat până în 1955, când s-a reîntors în Grecia. A continuat să joace în piese clasice, inclusiv *Macbeth* de Shakespeare și *Ciocârlia* de Jean Anouilh, înainte de a se alătura mișcării sindicale a actorilor de teatru, moment care marchează începutul aventurii sale politice.

La sfârșitul anilor 1950, a cunoscut succesul ca actriță de cinematograf. A obținut premiul pentru interpretare feminină la Cannes pentru rolul Ilia din filmul *Niciodată duminică* nominalizat la Oscar. A reluat acest rol în 1967, în versiunea pentru Broadway. La data de 21 aprilie, în timp ce Melina Mercouri urca pe scenă la New York, un grup de ofițeri de extremă dreaptă, conduși de generalul de brigadă Stylianos Pattakos și de coloneii George Papadopoulos și Nikolaos Makarezos, prelua puterea în Grecia în urma unei lovituri de stat. Mercouri a devenit curând unul dintre cei mai importanți lideri ai mișcării din diaspora care lupta pentru îndepărtarea de la conducere a juntei militare. Din acest motiv, Pattakos i-a retras cetățenia greacă. Riposta sa a fost pe măsură: „M-am născut grecoaică și o să mor grecoaică. Pattakos s-a născut fascist și o să moară fascist.”

Junta militară a rămas la putere timp de 7 ani. În această perioadă, Melina a călătorit în lumea întreagă și a făcut campanie împotriva dictaturii, vorbind despre situația din Grecia și despre necesitatea izolării și îndepărtării de la conducere a coloneilor. Din cauza acestei opoziții fățișe, a fost victima unei tentative de asasinat la Genova, în Italia. Melina Mercouri a rămas însă

neclintită și și-a continuat campania până în 1974, când regimul militar a fost în sfârșit răsturnat.

Odată reinstaurată democrația, Mercouri a revenit în Grecia unde a contribuit la formarea Partidului Socialist Panelen (PASOK) și s-a implicat activ în mișcarea feministă. A devenit membru al comitetului central al partidului, iar în 1977 a fost aleasă în Parlament, cu cel mai mare număr de voturi din întreaga țară. După această victorie, și-a devotat întreaga energie politicii și culturii.

Când partidul său a câștigat alegerile în 1981, Melina Mercouri a fost desemnată ministru al culturii, funcție pe care a deținut-o timp de 8 ani, aducând portofoliul culturii în prim-planul vieții politice din Grecia. Realizările sale în calitate de ministru al culturii au transformat țara: de la integrarea siturilor arheologice din Atena într-o zonă fără trafic, până la accesul gratuit la muzee și situri arheologice pentru cetățenii greci, în cadrul unui efort global de susținere a educației. A făcut eforturi pentru returnarea frescelor din Parthenon expuse la British Museum și, evident, s-a implicat în promovarea teatrului și a cinematografului din Grecia.

Una din marile sale realizări a fost instituirea „Capitalelor culturale europene”, Atena fiind primul oraș căruia i-a revenit acest titlu în 1985. Inițiativa a luat naștere în urma unei întâlniri pe care Melina Mercouri a organizat-o cu miniștrii culturii din cele zece state membre ale UE în perioada în care Grecia a deținut președinția Consiliului în 1983. Subliniind faptul că, deși nu există nicio referire la aspectele culturale în Tratatul de la Roma, care a instituit Comunitatea Economică Europeană (precursoarea UE), Mercouri i-a încurajat pe ceilalți miniștri ai culturii să își unească eforturile pentru a promova cultura în întreaga Europă. Aceasta a fost prima reuniune pe teme culturale la nivel de miniștri dintr-o serie de întâlniri periodice care continuă și în prezent.

Implicarea și influența Melinei Mercouri pe plan european au crescut în 1988, când Greciei i-a revenit pentru a doua oară președinția Consiliului. A făcut apel la dialog și cooperare cu țările din Europa de Est într-o perioadă tulbură pentru acestea. Când s-a încheiat Războiul Rece și a căzut Cortina de Fier, Mercouri a fost unul dintre principalii promotori ai inițiativei „Luna culturală europeană”, care s-a lansat în 1990 și s-a axat în special pe țările din Europa Centrală și de Est.

Mercouri a continuat să urce pe scenă până la începutul anilor 1990, rămânând, în același timp, membru al Parlamentului. În 1993, când PASOK a câștigat din nou alegerile, Melina Mercouri s-a reîntors la Ministerul Culturii, concentrându-se asupra stabilirii de legături între cultură și educație la toate nivelurile.

A încetat din viață la data de 6 martie 1994. L-a lăsat în urmă pe soțul său, regizorul Jules Dassin, cu care a lucrat periodic, de-a lungul carierei sale artistice.